

KUROWO

KUROWO

Miejscowość wzmiankowana w źródłach od 1393 r. Wówczas należała do Borkowiców, od 1415 r. do Gryżyńskich. W 1448 r. jako właściciel wymieniany Andrzej Jaszkowski. Ok. 1465 r. jego córka Katarzyna wniosła Kurowo jako posag Abrahamowi Kieślowskiemu, a po nich dziedziczyły ich dzieci. Po ślubie Małgorzaty Kieślowskiej z Mikołajem Potulickim przeszło w ręce Potulickich. Następnie właścicielami majątku została ich córka Dorota wraz z mężem Wacławem Zarębą. Syn ich Jan sprzedał Kurowo w 1561 r. za 6.000 dukatów Łukaszowi Gołutowskiemu z Racotu, po którym z kolei dziedziczył jego syn Łukasz. W 1614r. majątek przejął jego syn Adam, a po nim jego córka Jadwiga, która wniosła Racot i Kurowo Stanisławowi Kostce z Szamotuł. Po nich dobra racockie wraz z Kurowem przejęła ich córka Joanna, żona Stanisława Tarło, która w 1676 r. wsie Racot, Darnowo, Witkówki, Spytkówki, Lubosz, Słonin i Kurowo sprzedała za 140.000zł Dorocie z Sienna Sulmowskiej, wdowie po Krzysztofie Broniszu. Dobra Racot posiadał Piotr Bronisz, a po 1719 r. jego córka Dorota, która w 1720 r. poślubiła Jana Radomickiego, a po jego śmierci wyszła w 1729 r. po raz drugi za mąż za Stanisława Jabłonowskiego. W międzyczasie na krótko dobra przeszły w ręce braci Grabowskich, właścicieli Granówka i Dalekiego, którzy wzmiankowani jako nabywcy w 1753 r. W 1777 r. dobra racockie przejął syn Doroty i Stanisława Jabłonowskich Adam. W 1798 r. sprzedał on Kurowo swojemu plenipotentowi Stanisławowi Dobrosławskiemu. W 1818 r. majątek odziedziczył Józef Dobrosławski. W 1831 r. dobra kupił Walenty Tyksicki wraz z żoną Teklą z Dobrosławskich. W 1840 r. jako właściciel wymieniany Walenty Tyksicki wraz z małoletnimi dziećmi: Maksymilianem, Cecylią i Walentyną. W 1847 r. majątek kupił Edward Mittelstaedt, a w 1857 r., Aleksander Glaesmer z żoną Marią Joanną z d. Pache. W 1880 r. sprzedali oni posiadłość Williamowi Güntherowi, po którym w 1897 r. dziedziczyła żona Klara z synami Franzem, Georgiem, Hansem i Williamem oraz z córką Heleną von Seydlitz. W 1903 r. kupił ją Bernard Lorenz, po którym w 1919 r. dziedziczył kapitan Maksymilian Lorenz z Pianowa.

Folwark znany już w 1681 r. Wymieniane wówczas domostwo na folwarku, dwie dobre obory, owczarnia, spichlerz, dwie stodoły. W 1731 r. hodowano tu 4 konie, 3 krowy, 225 owiec i 14 gęsi. W roku 1753 wymieniany budynek – „folwark, pod poszyciem słomianym, stary i dobrze nadrujnowany. W tyle za folwarkiem stodoła z drzewa budowana o jednym klepisku, stara, pod poszyciem słomianym. Idąc z folwarku po lewej ręce stajenka pod dachem z dranic tudzież komórka w słupy z drzewa budowana, snopkami poszyta”. Wówczas na folwarku znajdowały się tylko 4 sztuki bydła. W 1788 r. był tu „dwór z pruska stawiany gliną polepiony, szkudłami pokryty”. Niedaleko dworu stał lamus, a dalej studnia oraz „folwark w wiązerek stawiany gliną lepiony, snopkami poszyty”. W podwórzu znajdowała się stodoła, dalej owczarnia, druga stodoła, obora dla bydła, stajnia i wozownia oraz kurnik. Ze zwierząt znajdowało się tutaj wówczas: 52 gęsi, 84 indyki, 38 kaczek, 59 kur i 28 świń. W 1881 r. powierzchnia dóbr rycerskich Kurowo wynosiła 348,1 ha, z czego 316,4 ha liczyły pola, 20,7 ha łąki, 11 ha nieużytki. Dzierżawcą dóbr był wówczas Franz von Günther z Grzybna w pow. śremskim. Na terenie dominium znajdowało się 7 domów zamieszkałych przez 135 osób. W 1913 r. na terenie majątku prowadzono hodowlę 66 koni, 152 sztuk bydła i 212 świń. W 1926 r. powierzchnia dóbr wynosiła 379 ha, z czego 353 ha zajmowały pola. Była tu zarejestrowana hodowla trzody chlewnej rasy Yorkshire licząca 6 sztuk, bydła czarno – białego rasy nizinnej, licząca 37 sztuk. Zajmowano się tu także reprodukcją uznanych odmian zbóż i buraków.

Założenie dworskie usytuowane jest we wschodniej części wsi po północnej stronie drogi z Bonikowa do Starych Oborzysk. Składa się z części rezydencjonalnej i folwarcznej. Od strony drogi do zespołu prowadzi aleja kasztanowcowa.

Zespół rezydencjonalny zajmuje zachodnią część założenia i składa się z dworu i parku.

Dwór wzniesiony prawdopodobnie ok. poł. XX w., rozbudowany i przebudowany na pocz. XX w. Starsza część na rzucie litery „L”, do której zachodniego skrzydła dobudowano jeszcze jedno skrzydło. Pierwotnie cały dwór parterowy nakryty dachem dwuspadowym, po rozbudowie część zachodnia starego dworu od strony frontowej została nadbudowana o jedną kondygnację. Nowsza część zachodnia częściowo dwukondygnacyjna, nakryta dachem dwuspadowym, częściowo parterowa nakryta dachem płaskim. Podpiwniczona tylko niewielka część środkowej partii budynku. W piwnicy strop płaski na podciągach stalowych. Wnętrza przebudowane, wejście do budynku usytuowane u zbiegu skrzydeł starszej części dworu. Elewacje tynkowane z zachowanym częściowo detalem, szczególnie w partii zachodniej dworu. Ocalały tu gzymsy, opaski okienne, lizeny.

Park o powierzchni ok. 2,78 ha, o charakterze krajobrazowym, założony został 2 poł. XIX w. Główny wjazd od strony południowej poprzez bramę w formie ceglanych, częściowo otynkowanych słupów. Od bramy droga dojazdowa prowadzi przez front dworu, a dalej biegnie na zachód w kierunku ogrodów. Przed frontem dworu od strony południowej trawnik z pojedynczymi okazami dębów szypułkowych odmiany stożkowej, natomiast na północ od dworu staw z wyspą pośrodku. Brzeg stawu od strony dworu wzmocniony murem z balustradą tralkową. Drzewostan skupiony głównie w północnej części parku za stawem oraz w południowej, gdzie występuje dąb szypułkowy, lipa, grab, wiąz.

Zespół folwarczny położony na wschód od parku z podwórzem na rzucie prostokąta o dłuższej osi wschodnio - zachodniej i z dość dużym stawem pośrodku. Główny wjazd na podwórze usytuowany został w narożu południowo - zachodnim, gdzie zachowane ceglane słupy bramowe. Drugi wjazd prowadzi od strony północnej z pół. W końcu XIX w. zabudowa skupiona w pierzei północnej, wschodniej i południowej, w zachodniej zaś tylko jeden niewielki budynek. Obecnie w pierzei zachodniej nowy budynek gospodarczy (garaże), a w części północnej pierzei zespół kilku połączonych razem obiektów na rzucie litery „L”. Podłużne skrzydło tworzą od północy połączone dwa niewielkie budynki inwentarskie (I i II) i magazyn z końca XIX w., parterowe, nakryte dachem dwuspadowym pokrytym dachówką, do których na początku XX w. dostawiono poprzeczne budynek inwentarski (III). W pierzei północnej podwórza wchodzi się obora (I), a dalej w kierunku wschodnim budynek mieszkalny – dom stangreta (?) połączony z wozownią. Dalej w kierunku wschodnim oraz w całej pierzei wschodniej znajdują się powojenne obiekty, a w południowej od wschodu stodoła, dalej obora (II) z 4 ćw. XIX w. i budynek mieszkalny pracowników folwarcznych.

Budynek mieszkalny pracowników powstał prawdopodobnie w 1 poł. XIX w. jako budynek mieszkalno – magazynowy, w okresie

międzywojennym został przebudowany całkowicie na mieszkalny. Obiekt murowany z cegły, trzykondygnacyjny z użytkowym poddaszem, nakryty dachem naczółkowym pokrytym dachówką. Zbudowany na planie prostokąta. Stropy drewniane z podsufitką, więźba dachowa krokwiowo - jętkowa. Elewacje tynkowane, w przyziemiu pokryte boniowaniem pasowym, otwory okienne w wąskich gładkich tynkowanych opaskach. Pierwotnie okna z okiennicami. Elewacja frontowa północna czteroosiowa, boczna zachodnia także czteroosiowa, częściowo przekształcona. Zachowane tu dawne drzwi wejściowe z 1 poł. XIX w. dwuskrzydłowe, płycinowe z nadświetlem, z płycinami obwiedzionymi astragalem.

Dom Stangreta (?) połączony od wschodu z **wozownią**, z pocz. XX w. Oba budynki murowane z cegły. Dom stangreta dwukondygnacyjny, z użytkowym poddaszem, nakryty niskim dachem dwuspadowym pokrytym papą. Wzniesiony na planie prostokąta ze ściętym lekko narożnikiem południowo - zachodnim, o dwutraktowym układzie pomieszczeń. Elewacje tynkowane z ceglany detalem w postaci narożnych quasi boni, obramień okiennych i gzymsów międzykondygnacyjnych. Wozownia parterowa, z użytkowym poddaszem, o tynkowanych elewacjach z ceglany detalem, który tworzą obramienia okien i wrót oraz gzyms kordonowy. Elewacja szczytowa wozowni nie tynkowana.

Obora (I) wzniesiona prawdopodobnie na początku XX w., murowana z cegły, parterowa z wysokim użytkowym poddaszem, nakryta niskim dachem dwuspadowym pokrytym papą. Zbudowana na planie prostokąta zbliżonego do kwadratu ze schodami w narożu południowo - wschodnim. Parter nakryty sklepieniem odcinkowym na podciągach stalowych wspartych na żeliwnych kolumnach. Elewacje tynkowane z ceglany detalem, pośrodku elewacji północnej wystawka z okulusem, powyżej w partii dachu drewniana sygnaturka na dzwon. Cokół ceglany, na nim wsparte lizeny dzielące ściany na jednoosiowe segmenty. Naroża ujęte w ceglane pseudoboniowanie. Otwory zamknięte odcinkowo, ujęte w ceglane ozdobne obramienia. Pod oknami parteru gzyms podokapowy, powyżej gzyms kordonowy. Elewacje zakończone ceglany fryzem ząbkowym. Zachowana metalowa wielopolowa stolarka okienna.

Budynek inwentarski (III) wzniesiony na początku XX w., dobudowany do starszego budynku magazynu, parterowy, z użytkowym wysokim poddaszem, nakryty dachem dwuspadowym pokrytym papą, z wywyższoną częścią środkową w formie wieży, mieszcząca gołębnik, nakrytą dachem czterospadowym. Obiekt na planie prostokąta, podzielony wewnątrz na dwa różnej wielkości pomieszczenia. Elewacje tynkowane z ceglany detalem w postaci narożnych boni, obramień okiennych z boniami, gzymsu kordonowego i fryzu schodkowego w szczycie. Pierwotne otwory zamknięte odcinkowo, obecnie część prosto. W partii wieży półkoliste okna. Obramienia okienne skute na elewacji tylnej północnej.

Stodoła wzniesiona prawdopodobnie na pocz. XIX w., murowana z cegły, nakryta wysokim dachem dwuspadowym pokrytym dachówką ceramiczną karpiówką. W części zachodniej budynek podpiwniczony. Elewacje tynkowane z detalem w postaci pilastrów wprowadzających podział na przęsła. Pomiedzy nimi otwory wrót lub też wąskie długie szczeliny wentylacyjne ujęte w prostą opaskę. Nad pilastrami gładki fryz, a nad nim profilowany gzyms wieńczący.

Źródło:

Redakcja naukowa serii prof. dr hab. Jan Skorutowicz "Dawne budownictwa folwarczne"
Jolanta Goszczyńska, Majątki Wielkopolskie, Tom V, Powiat Kościański, Wydawnictwo Muzeum Narodowe Rolnictwa i Przemysłu Rolno
Spożywczego w Szreniawie 1998r., wyd. cyt., s. 121-123.

Gmina Kościan

Tu warto mieszkać, pracować i działać...

2014-04-23

Data zamieszczenia dokumentu w serwisie internetowym

955

Nr
dokumentu